

מיתתה של אגדה

חוזרים לעבודה, אך עובדים רק נורמה מינימלית. הפרי היה ממשך להירקב. על הממשלה היה להחליט מה לעשות הלאה.

שפיכת דם

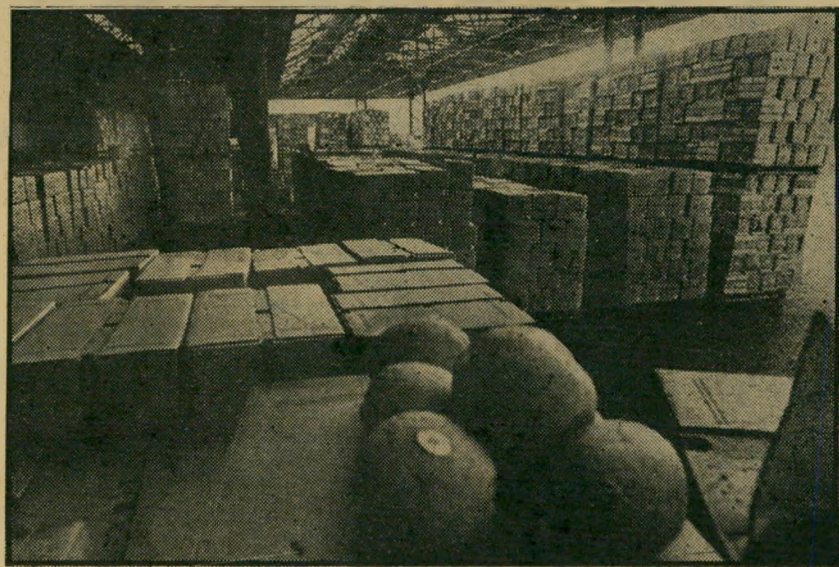
במבחנו זה נתברר לפתע, כי בחברה דמוקרטית אי-אפשר להכריח אדם לעבוד. הועלו כמה הצעות נואשות. השר גידעון האונר הציע להביא את צה"ל לנמלים, להטיל עליו לעשות את העבודה ולשבור את השביתה (ראה מיסגרת) ניתן היה להביא המוני עובדים לדיון, על הגרע צווי-הריתוק. ניתן היה לאסור את ראשי ה-שוכתים.

היה ברור שכל אחד מן הצעדים האלה אך יחמיר את המצב ויגביר את השביתה. מבלי להציל אף תיבה אחת של פריהדר.

מאחרי הכותרות, מאחרי ההתרגשות, מאחרי גלי המחאה והזעם, נערך השבוע מיבחנו מעבדתי לאחד הרעיונות המהלכים בישראל מזה שנים, והמלאים תפקיד חשוב במערכת-הבחירות הנוכחית: בר-רורות-החובה.

בעיני מצדדיה, בורות-חובה היא הפתרון לכל. בכל סיכסוך יופעל בורר, בעל סמכות שיפוטית. החלטתו תשים קץ לוויכוח. העובדים יהיו חייבים לקבלה, אם לא יקבלוה, יופעל נגדם החוק במלוא כוחו המחץ שלו — שוטרים, בתי-מישפט, בתי-סוהר.

רעיון זה לא נתקבל, לפי-שעה, בישראל. אבל משהו הדומה לו מאד נוסה השבוע. פועלי-הנמלים בארץ שיתקו את דרכי-התובלה הימית. מאות אלפי תיבות פרי-הדר, אחד האוצרות היקרים ביותר של

ללא סידור אוטומטי וסביר, השומר על השכר הריאלי, אי-אפשר לשמור על שקט במשק, בכל אמצעי שהוא.

● הידיעות על השחיתות הכללית ב-מכרות-הצמרת של המימסד מגבירות בעייה זו שביעתיים. זהו תמריץ פסיכולוגי שאין כמותו. עובד שהיה מוכן להתאור בסבלנות ולהקריב קורבנות במיסגרת של מאמץ לאומי מתוכנן, כללי וצודק, אינו מוכן לסבול כל פגיעה בשכרו כאשר הוא רואה לפניו שילטון מושחת, ושיכבה דקה של פרוטקציונרים המתעשרים על חשבון הציבור.

● היחס הציני הכללי לבחירות. הן מצד השילטון והן מצד הציבור. העובדים יודעים היטב, שהם יכולים להשיג לפני הבחירות דברים שאף לא יוכלו לחלום עליהם למחרת יום ההליכה לקלפי. הם גם יודעים כי אחרי הבחירות תנסה הממשלה לחסות בחורה מן הציבור את כל ההנחות שניתנו ערב הבחירות. מכאן, המסקנה הסבירה: לסחוט עד כמה שאפשר לפני הבחירות, כדי שיהיה ממה להחזיר לאחר-מכן. הדפוקים האמיתיים יהיו אותם שלא השיגו דבר לפני הבחירות, אך שיוכל עליהם עול נוסף של מיסים ואינפלציה אחריהן.

לכל החוליים האלה יש פיתרונות — אך הם צריכים להיות רציניים, ולגעת בשורשי הבעייה. שום מיקסס-שווא לא יעזור.

אין כל אפשרות להכריח אדם לעבוד בעל-כורחו.

מיקסס-שווא

יותר מאי-פעם הוכח השבוע, כי הרעיון של בורות-חובה הוא מיקסס-שווא. אין בו פתרון. הוא רק יחמיר ויחריף את הסיכסוכים.

אם כן, כיצד ניתן למנוע הידרדרות הרת-אסון, כמו זו שאירעה השבוע בנמל לים?

גם מבחינה זו, ניתן ללמוד הרבה מן הסיכסוך הזה.

בין הגורמים שהביאו לשביתה היו כמה מוקדים ממשיים:

● הסכנת הביורוקרטיה הרגילה במשק הציבורי, אי-היכולת מצד המעביד הציבורי לקבל החלטות. המגמה הביורוקרטית ל-דחות את הכל כל עוד הדבר ניתן — כלומר, עד לרגע אחרון שפורצת שביתה. ● הרגשת העובדים כי שכרם יורד בהדרגה, ביגלל האינפלציה הדוהרת. אומי גם, האינפלציה פוגעת ביותר בשכבות הנחשלות ביותר, אך דווקא העובדים היותר-נחשלות, מן הדרך העליון של ציבור השכירים, מסוגלים להרים את נס המרד. פועלי-הנמלים ניצלו את עמדת-הכוח שלהם בצוואריה-הבקבוק של המדינה, אך הם ביטאו בעייה הקיימת אצל כל השכירים במדינה.

כמה מן החקלאים, שליבם נתחמץ ל-מראה הפרי היקר הנרקב, הציעו הצעות מסוג אחר: לגייס אלפי חקלאים, להסתער על הנמלים, להטיל על החקלאים להעמיס בעצמם את התיבות ולהגן על עצמם בנשק. הצעה זו לא היתה מביאה להטענת הפרי, אך היא היתה מביאה לקרבות חסרי-תקדים ולשפיכות-דמים, כשחקלאי עומד מול פועל ושוטר מול שניהם.

במדינה כמו ברית-המועצות או איטליה של מוסוליני לא היתה בעייה כזאת מתעוררת. השוכתים היו נעצרים באישון-לילה, נשלחים לסיביר או למרתפי המישרה החשאית. די היה בפחד עצמו כדי לדכא את ההתמרדות. אולם במישטר דמוקרטי

המשק הלאומי, נערמו בנמלים והיו צפויות לריקבון. הציבור כולו פנה נגד השוכתים בזעם גובר והולך. כלי-החיקשורות ניהלו תעמולה קיצונית נגדם.

במצב זה הפעילה הממשלה צווי-ריחוק נגד השוכתים. הם אולצו לבוא לעבודה, חוייבו לעבוד כבימים כתיקונם.

השוכתים מילאו אחר הצווים. הם באו לעבודה. אבל הם עבדו על-פי הנורמה המינימלית, המהווה רק חלק מיום-עבודה רגיל.

אלו היתה קיימת בארץ בורות-חובה. הבורר היה פוסק נגד הפועלים, היה נוצר אותו מצב עצמו. הפועלים היו אימנם

130 טונות. היום, הנורמה היא 230 טונות. תאית — פעם היתה הנורמה 35 טונות. היום הקפיצו לנו אותה ל-200 טונות. מי יכול לעשות את זה? פנינו להנהלה והסי-ברנו שאם נקבל כלים מתאים וציוד חדש, כמו שיש בכל נמל בחו"ל, נוכל לעשות את הנורמה הזאת וגם להרוויח את הכסף שלנו מהפרמיות בכבוד. אבל ההנהלה לא מבינה את זה. הם יושבים מאחורי שול-הנאות-כתיבה. מי יודע מה זה להעמיס על הגב 300 טונות תאית ביום? זה גומר את הנאדם לגמרי. כדי להתפרנס אנחנו מ-16 שעות לעשות הכל. יש שעובדים 16 שעות ביום, עושים שש מישמרות בחודש, עוב-דים בלילה. אבל כדי להבטיח קיום בכבוד של מישפחה, עם שני ילדים, צריך לעשות שלוש נורמות ביום. מה אנחנו, חמורים? סוסי-עבודה אנושיים?"

תוספת-השכר שדורשים פועלי-הנמלים תסתכם בסך של כ-600 לירות בחודש לכל פועל. לדיברי הפועלים, לא יהיה בכך (המשך בעמוד 37)

שעובדים במישרדים הממשלתיים. כמו כל הבטלנים מהממשלה וההסתדרות, שיודעים רק להופיע בטלוויזיה."

"סוסי-עבודה"

אנושיים?"

וואל גלבר (35), נראה מבוגר מכפי שנותיו, לבוש בגופיה שהיתה פעם לבנה, וכובע-קסנט לראשו. בנמל הוא עובד זה 13 שנים רצופות. הוא מתמצא גם במיספרים, ומציג עובדות ונתונים סטטיסטיים. "בהתחלה היה חוזה-עבודה שנחתם ב-67", אומר וואל. "עכשיו, יש חוזה חדש. לפי החוזה החדש הוקטנה המשכורת שלנו ב-50%. כי קודם-לכן, החלק העיקרי של המשכורת שלנו היה מפרמיות שקיבלנו אחרי שעברנו את הנורמה. שנקבעה בהסי-כס. למשל, הנורמה של מוטות-ברזל היתה

בחדש. עכשיו העלו לנו את הנורמות. פעם, אם הייתי עובר את הנורמה היתה תוספת. אפשר היה להיות כמו בן-אדם. היום, מי יכול לעשות את הנורמה? אנשים כאן שוברים את הגב שלהם. מי דואג להם? בבתי-שיקום יש עשרות פועלים שעבדו ונתנו את הנשמה שלהם בנמל. היום הם זורקים ולא זוכים לטיפול רפואי הכי מינימלי. אם אני לא אדאג היום לעתיד שלי ושל המישפחה שלי, מי ידאג לנו אחר-כך?"

מולגנים אחרים, צעירים ממנו, טוענים כי משכורתם ברוטו היא כ-2600 לירות בחודש. לדבריהם היו קודם-לכן על הפרמי-ות, ששולמו עבור עבודה שמעל לנורמה. היום, הם טוענים, עם העלאת הנורמה, אי-אפשר עוד לעבור אותה. "אז עכשיו", ממשיך וואל, "אנחנו נראה להם מה זה לעבוד לפי הנורמה שלהם. עם הצווים שלהם. אנחנו נעבוד לפי הכוח שלנו. לא נשבור לעצמנו את הגב. לא נהרוס את הבריאות שלנו. נעבוד כמו

הם מעידים על עצמם, הוא איטי. "שווייה" שווייה", אומר פועל גברתן לחברו. ביום השישי בבוקר עבדו בנמל-חיפה 30 צוותים. אחרי-צהריים עבדו 11 צוותים. אבל התפוקה — "כמו של צוות וחצי", אומר בר-מישח והוסיף, כאילו כדי לנחם את עצמו: "אבל המצב דומה בכל הנמלים. באשדוד, באילת, ואשדוד בנמל יפו הישן". וואל שניטרפל נראה כמו פועל-נמל קלאסי. מבטו נוקשה, פניו צרובי-רוח. לבוש סרבל כחול מזהם ומדבר בטון תקיף. טרם רגיל הוא "מוציא את הנשמה על העבודה הזאת", כדבריו. "מהיום, די! שישלמו!" הוא אומר, ולא מסביר מיהו זה שאמר לשלם.

זה 27 שנים עובד וואל (37) ברציפי נמל חיפה. כשהיה בן 16 עבר כסבל, אחר-כך שירת בצבא. כיום הוא מזלגן. וזאת נחשבת כעבודה הנוחה ביותר בנמל. "היום", הוא מספר, "אחרי 27 שנים בנמל, שמונה שעות עבודה בכל יום, גם בשבתות, אני מקבל 4200 לירות ברוטו